

1a edició, octubre, 2003

Col·lecció dirigida per Ramon Guillem

© Dels poemes,

Manel Garcia Grau

© Del pròleg

Sebastià Alzamora

© D'aquesta edició,

Perifèric Edicions

C. Sèquia de Montcada, 13

46470 Catarroja (València)

Tel. 609 426 131

e-mail: periferic@hotmail.com

Disseny col·lecció: El gos pigall, SL.

Maquetació: José María de Gracia

Impressió: Romanyà-Valls

ISBN: 84-933260-0-3

Dipòsit legal: B-33.447-2003

Cap part d'aquesta publicació no pot ser reproduïda, emmagatzemada o transmesa, de cap manera ni per cap mitjà, sense l'autorització prèvia i escrita de l'editor, tret de les citacions en revistes, diaris o llibres si se n'esmenta la procedència.

La Mordassa

Manel Garcia Grau

Pròleg de Sebastià Alzamora

M

poesia

Pròleg

Manel Garcia Grau i l'epifania del no

there is some shit I will not eat
e. e. cummings, *Olaf*.

Per motius que no fan al cas, escric aquest pròleg amb un retard horrible; ho faig, també, enmig d'una gran consternació, i els motius d'aquesta sí que tenen a veure amb el llibre que teniu dins les mans. En citaré uns quants, d'aquests motius (no exactament a l'atzar, però sí sense anar a buscar-ne d'altres que els més recents): el govern del PP, en sinistra combinació amb la insensata persistència etarra, està portant el País Basc a les portes d'un conflicte armat, i a tots els súbdits -em temo que aquesta és la denominació escaient- de les dues Espanyes a la contemplació de la demolició dels fonaments democràtics que presumptament ens emparaven (s'ha violat la llibertat d'expressió mitjançant el tancament de diaris; s'ha desvirtuat el sentit d'uns comicis electorals en prohibir-hi, *manu militari*, la concurrència dels partits dits *anticonstitucionals*; s'ha deslegitimats tot un Parlament per la via judicial; i una persona aforada ha gosat suggerir en veu alta la suspensió de l'autonomia basca, sense que succeís res). No cal saber gaire d'història per reconèixer en aquesta

mena de fets els fenòmens immediatament precedents a una declaració d'hostilitats en tota regla.

Si a escala espanyola el panorama és aquest, a escala internacional la sordidesa es multiplica en les proporcions corresponents: al Regne Unit s'ha perpetrat un crim d'estat en la persona de David Kelly, un científic que va gosar obrir la boca –o no va saber callar: el resultat és el mateix– a propòsit de les mentides de la guerra d'Iraq, i en cosa de quatre dies ens han venut que es va tractar d'un suïcidi. Casualment, mentre el senyor Kelly se "suïcidava" (o fóra més adequat dir "era suïcidat"?), Tony Blair, el rutilant apòstol de la tercera via i la nova esquerra, era de viatge oficial a la Xina, acompanyat de la seva encantadora esposa, amb qui es va fer tantes fotos de postal com va caldre. I al cap de dos dies, les cadenes de televisió i els diaris de tot el món ens obsequiaven unànimement amb l'obscena exhibició de dos cadàvers que, ens han dit, corresponien als cossos dels fills sàtrapes de Saddam Hussein: una altra bonica casualitat que, ves per on, apunta en la direcció d'una cosa coneguda com a manipulació de l'opinió pública. Tranquil·litzem la població, enviem-los tots de vacances amb una vistosa bena als ulls que els faci veure que es troben en bones mans i que la lluita contra el Mal no té aturador.

Mencionaré un últim fet d'avui mateix, i d'escala domèstica: a un home de Premià de Mar, un policia, se li ha trobat el cadàver de la seva

dona esquarterat i repartit dins bosses segellades amb ciment, després que ell mateix hagués denunciat la desaparició de la dona del seu domicili. Es tracta, naturalment, d'un cas puntual, d'una crònica negra amb l'habitual càrrega d'atrocitat i morbositat. Però no és cap manifestació aïllada: té arrels que es ramifiquen cap al terreny de la destrucció moral dels individus dins l'entorn d'una societat inflada, autosatisfeta i cansada; amb fenòmens afegits com la pèrdua del sentit de la responsabilitat pròpia, la infantilització i la incapacitat de descodificació dels estímuls més primaris transmesos pels mecanismes de la societat de la imatge i l'espectacle. Què tenen a veure el parricida de Premià de Mar, l'exhibició dels cadàvers dels enemics, el minucios *suïcidi* de David Kelly i la ferocitat del nacionalisme espanyol del govern Aznar? Res, i molt. Són expressions, tan diverses i diferenciades com es vulgui, d'un mateix procés: un procés del qual se'n diu (i tant se me'n fot que em titllin de tòpic o de pedant) descomposició de la societat occidental. És aquest, i no un altre, el moment en què vivim. És aquest procés el que ens proveeix la mordassa que ens estreny la boca, als poetes i als qui no ho són, limitant-nos a obrir-la una mica per dir obvietats i fer –en el millor dels casos– un poc de xivarri, una vegada i una altra fins que arribem al punt en què aquesta situació ens sembli fins i tot justa, de bon gust, normal.

Manel Garcia Grau ha escrit aquest llibre con-

tra aquesta mordassa: tal vegada ho ha fet per arrencar-se-la o tal volta per assenyalar-la i fer-nos notar la seva presència (la mordassa és subtil i, quan un s'avesa a dur-la, arriba a fer l'efecte que no hi sigui). Ha escrit un llibre clar, contundent, un llibre de posicionament moral i polític, un llibre antisistema que defuig també la sistematització del pensament: Manel Garcia Grau no pretén actuar aquí com un filòsof ni com un ideòleg, sinó com un ciutadà, un home que se sap dotat de paraula. Res més. *La Mordassa* és un llibre militant, una lletra de refús i d'esmena a l'estat de les coses, allò que abans se'n deia un llibre compromès, *engagé*, amb missatge. Un llibre que escup menyspreu i segrega esperança: la mena de llibre que està mal vist escriure, aquell que certs crítics i certs poetes i certes criatures d'aquelles que acostumen a pul·lular pels inframons de la literatura i el pensament, en parlar de Manel Garcia Grau, despatxaran amb condescendència: "...i també és autor d'un llibre titulat *La Mordassa*, una cosa menor, pamfletària...". Algú podrà dir això, però demostrarà ser un lector inepte; algú podrà menysprear un llibre com *La Mordassa*, però no sense equivocar els paràmetres des dels quals el llibre demana ser llegit.

Entre l'*arma carregada de futur* de Celaya, tan citada i amb tanta contundència desmentida per la història més recent, i la concepció post-moderna com a element cultural a mig camí entre la curiositat i la residualitat, la poesia continua reivindicant i exercint la seva apti-

tud com a vehicle per a la denúncia, la contestació o la sàtira de situacions o de personatges indesitjables. Així ha estat com a mínim des de Teòcrit (que no era arcàdic tota l'estona, com sap tothom), i així ha succeït fins als nostres dies: m'ha plagut encapçalar aquestes ratlles amb una cita d'un poema antimilitarista d'e. e. cummings –el conegut com a “Olaf”, per bé que no té títol–, concretament un vers en què amb tota precisió el poeta declara: “hi ha una merda que no em menjaré”. També podia haver-ne triat un altre del mateix poema, igualment inequívoc: “no besaré la vostra puta bandera”, diu. Es tracta d'això: fins i tot cummings, el poeta exquisit de les delicades composicions tipogràfiques, l'aristocràtic apòstol de la doctrina dels *happy few*, no es pot inhibir de la pròpia indignació davant del món que l'envolta. Ni el dandi més arrogant, ni el més capficat dels estadants de cap torre d'ivori, si al capdavant i per damunt de tota altra cosa és un poeta, no podrà ni haurà de voler sostreure's a la possibilitat de fer poesia per declarar la seva insubmissió respecte de la misèria del seu temps. Perquè sense veu no hi ha poeta que valgui, i sense crit no hi ha veu mereixedora d'aquest nom.

Nulla aethetica sine ethica, declara el vell i conegut apotegma, degut a no recordo qui i popularitzat en el món hispànic per José María Valverde precisament com a resposta a una situació d'opressió, com a exclamació subversiva contra una mordassa en particular. Manel Garcia Grau demostra tenir-lo perfecta-

ment interioritzat, i en conseqüència, divideix el seu llibre en dues parts: la titulada “No trespassing”, on exposa el seu ideari ètic; i “Efectes col·laterals”, on desplega una poètica per a temps d’urgència en nous moments, sota l’empara i els auspicis de dos moralistes coetanis nostres: el francès Michel Houellebecq i el mallorquí Bartomeu Fiol. Esmento els autors citats per Garcia Grau perquè em sembla que poques vegades (si més no en els últims temps) he vist acomplir el ritual de les citacions-dins-un-llibre-de-versos amb tanta exactitud i eficàcia: “No trespassing”, la primera secció, va encapçalada amb versos de Bertolt Brecht i Joan Brossa, i el llibre sencer, amb fragments de Joan Fuster i Arthur Rimbaud: la mera menció d’aquests noms ja situa perfectament el lector dins l’àmbit de discurs ideològic que *La Mordassa* pretén transmetre.

I que, al capdavant, i això és el que compta perquè és el resultat aquí volgut, transmet amb una rotunditat inapel·lable. “No trespassing” està articulat en forma de discurs negatiu, de tal manera que acaba afirmant l’ideari del poeta a força d’acumular dejeccions contra tot allò que ell abomina. A còpia de sumar negacions, Manel Garcia Grau arriba a l’epifania, a la revelació de la veritat -la seva, és clar; cap altra no seria vàlida. Cent trenta-vuit “nos” escopits a la closca pelada dels cretins amb determinació, coratge i arrogància; cent trenta-vuit refusos o esmenes que poden ser llegits com un sol poema (líric o èpic? Estam autoritzats a parlar d’una lírica del blasme,

d'una èpica del vòmit moral? I, si no tenim autorització, ens ha d'importar el més mínim?), o també com cent trenta-vuit poemes d'un sol vers, o també, encara... És igual. Em sembla molt que a Manel Garcia Grau li és del tot indiferent l'adscripció retòrica que li puguem donar a aquests versos (poques vegades també tindrem ocasió de fer servir amb tanta literalitat l'expressió "llibre de versos"). Diguem-ne epifonemes, diguem-ne eslògans hereus del maig parisenc i de la Primavera de Praga, diguem-ne soflames instantànies, diguem-ne un "Diguem no" ramonià desplegat i posat al dia. Diguem-ne propostes de *grafitti* per a un moviment antiglobalitzador autoconscient i no reductible a colles de nois picant casseroles. Diguem-ne la madura revolta d'un adult cansat d'excuses de mal pagador i mentides piadoses. Diguem que la veu que hi crida és la d'un home del nostre món disposat a renunciar al pal i la pastanaga de la seguretat i el benestar per recuperar el tros de terra ferma que li correspon dins el territori del dubte i de la dignitat individual. Diguem que sona com la veu d'un estoic que es planta i, en algun moment, com la d'un epicuri emprenyat. Diguem que l'estil és, inconfusiblement, el de Manel Garcia Grau: tumultuós, urgent, ardent, volcànic, afortunadament excessiu. Diguem per fi -ho dic jo, almenys- que ens commou la seva transparent i sòlida honestedat. Aquí no hi ha fingiment persoà: només paraula pelada, rugosa; un discurs sincer, evident i torrencial com un despreniment de roques a alta muntanya.

Els “Efectes col·laterals” de la segona secció, com bé indica el títol, són el corol·lari de tota la tensió acumulada a la primera, l'epíleg al vessament magmàtic de la formulació ètica - necessàriament prèvia- que, de forma una mica més ordenada, explicita les coordenades estètiques dins les quals ha estat possible l'erupció que tot just hem contemplat. El poeta ja s'ha després de la mordassa i ens exposa, amb desarmadora franquesa, el fèril batibull intel·lectual que ha generat el seu crit de revolta. Se succeeixen les definicions, les metàfores i les consignes a propòsit del poema, del poeta, de la poesia i de la literatura. Jo em permeto quedar-me amb aquella en la qual la poesia és representada com una puta vella però experta que ens compensa de les nostres renúncies a canvi d'un pagament al comptat -i no precisament mòdic, cal suposar: una incitació a la fornicació contra la servitud i el costum de l'horror. *Voici le temps des Assassins*: Rimbaud ho havia anunciat amb clarividència i no podíem dir, per tant, que no estiguéssim advertits. Contemplem ara tot l'espant que hem acumulat i diguem amb Manel Garcia Grau: maleïts siguin per sempre els dòcils, els mandrosos, els ben intencionats. Maleïts siguin fins a la fi dels temps els conformes amb la mordassa.

Sebastià Alzamora

Barcelona, juliol de 2003